Nya fynd av rödlistade och sällsynta platthornsmyggor (Diptera: Keroplatidae) från Svenska Malaisefälle-projektet

SVANTE MARTINSSON

Martinsson, S.: Nya fynd av rödlistade och sällsynta platthornsmyggor (Diptera: Keroplatidae) från Svenska Malaisefälleprojektet. **[Rare and redlisted fungus gnats in the family Keroplatidae (Diptera: Mycetophiliformia) from the Swedish Malaise Trap Project.]** – Entomologisk Tidskrift 132 (3): 194-196. Uppsala, Sweden 2011. ISSN 0013-886x.

New records for some rare and redlisted species of fungus gnats in the family Keroplatidae recorded in the Swedish Malaise Trap Project are given. *Asindulum nigrum* Latreille, 1805 is reported from the province of Uppland, from were it was considered gone; *Rutylapa ruficornis* (Zetterstedt, 1851), previously considered regionally extinct, is reported from Östergötland for the first time; *Urytalpa atriceps* (Edwards, 1913) is reported for the first time from Småland; *Urytalpa trivittata* (Lundström, 1914) is reported for the first time from Härjedalen; *Urytalpa galdes* Hedmark & Kjaerandsen, 2009 is reported from a second locality in Lule lappmark from where it was recently described.

Svante Martinsson, Zoologiska Institutionen, Göteborgs Universitet, Medicinaregatan 18, SE-413 90 Göteborg. E-mail: svante_martinsson@yahoo.se

Introduktion

Totalt är drygt 1000 arter platthornsmyggor (Diptera: Keroplatidae) beskrivna (Evenhuis 2006), varav 45 arter är funna i Sverige (Kjærandsen m.fl. 2007, 2009). Av dessa är sju rödlistade (Gärdenfors 2010). Vår kunskap om många arters biologi, utbredning och habitatpreferenser är dock bristfällig. Familjen förs till infraordningen Mycetophiliformia (*sensu* Amorim & Rindal 2007) dit även övriga familjer av svampmyggor (Bolitophilidae, Ditomyiidae, Diadocidiidae och Mycetophilidae, samt de icke europeiska Rangomaramidae och Lygistorrhinidae) samt gallmyggor (Cecidomyiidae) och sorgmyggor (Sciaridae) förs. Den högre systematiken hos svampmyggor är dock omdebatterad (se Gammelmo 2004) och fler fylogenetiska studier, såväl morfologiska som molekylära, behövs för att komma fram till en större samsyn och en stabil systematik.

Familjen känns lättast igen på vingnervaturen där vingribborna M (media) och R (radius) är förenade ett stycke. R_4 är kort eller saknas. De platta antenner som givit familjen dess namn finns endast inom tribus Keroplatini (underfamiljen Keroplatinae) och namnet är således ganska missvisande för det stora flertalet av arterna inom familjen.

Svenska Malaisefälleprojektet (SMTP) är ett projekt som syftar till att öka kunskapen om dåligt kända insektsgruppers, främst tvåvingar och steklars, förekomst i Sverige (Karlsson m.fl. 2005). Projektet finansieras av Svenska Artprojektet (se Miller 2005) och initierades av Naturhistoriska Riksmuseet, Stockholm. Det är numera i sin helhet förlagt till Öland och Station Linné. Projektet har haft över 70 malaisefällor spridda över landet mellan 2003 och 2006. Flera spännande fynd har redan gjorts inom ramen för projektet (se t.ex. Magnusson m.fl. 2008).

I denna artikel presenteras fynd av paltthornsmyggor gjorda då ca 10% av SMTP:s fällprover har bearbetats. Enstaka prover från de flesta fällor har gåtts igenom, men från vissa fällor har mer material undersökts. Från materialet presenteras

Figur 1. ***Rutylapa ruficornis*** *(Zetterstedt, 1851) insamlad vid Stocklycke äng, Omberg i Östergötland, hane till vänster och hona till höger, fyndet utgör det första för Östergötland*

Rutylapa ruficornis *(Zetterstedt, 1851) found in Malasie trap sample from Stocklycke äng, Omberg in the province of Östrgötland, this is the first record for the province. Male to the left and female to the right.*

några arter platthornsmyggor som är rödlistade och/eller har få tidigare fynd från Sverige.

Nya fynd
Asindulum nigrum Latreille, 1805 VU**, Up**, *Knivsta*, Rickebasta alsumpskog, 16 Juli-05 Augusti 2005 (Leg. Swedish Malaise Trap Project), 1 ♂ [Coll. NHRS].

Biologi. Larvbiologin okänd. Adulter besöker blommor, främst tillhörande flockblomstriga växter (Bechev 2010). I Storbritannien är arten främst funnen vid fuktängar och våtmarker (Falk & Chandler 2005).

Kommentar. Tidigare fynd finns listade av Kjærandsen m.fl. (2007). Det senaste publicerade fyndet är från Skåne 2000 och arten är ansedd som utgången från Uppland (Gärdenfors 2010). Arten är lätt igenkänd på sin helsvarta kropp och förlängda mundelar.

Rutylapa ruficornis (Zetterstedt, 1851) VU (Fig. 1)**, Ög.** *Ödeshög*, Omberg, Stocklycke äng, 12-20 Juli 2005 (Leg. Swedish Malaise Trap Project), 4 ♂♂, 3 ♀♀ [Coll. NHRS]; 26 Juli-02 Augusti (Leg. Swedish Malaise Trap Project), 1 ♀.

Biologi. Okänd.

Kommentar. Första fyndet för Östergötland. Tidigare ansedd som utdöd i Sverige (Gärdenfors 2005) och före år 2000 hade endast typmaterialet, som är insamlat i Skåne någon gång under 1800-talets mitt, hittats. Arten har nyligen blivit återfunnen i Skåne (Svensson m.fl. submitted). I Storbritannien påträffas arten i huvudsak i våtmarksområden såsom kärr och fuktängar (Falk & Chandler 2005), något som även verkar gälla för de nya svenska fynden.

Urytalpa atriceps (Edwards, 1913) NT**, Sm**, *Nybro*, Bäckebo, Grytsjöns naturreservat, 04-18 Juni 2005 (Leg. Swedish Malaise Trap Project), 1 ♂ [Coll. NHRS].

Biologi. Okänd; i nätversionen av den senaste rödlistan (Gärdenfors 2010) uppges larven vara ett rovdjur som spinner nät för att fånga smådjur, men denna uppgift måste anses högst spekulativ, då larven är okänd (Kjærandsen m.fl. 2009).

Kommentar. Första fyndet för Småland. Sedan tidigare är arten känd genom totalt sex exemplar från Lule och Torne lappmarker (Kjærandsen m.fl. 2007, 2009). I provet från Småland hittades även flera *Urytalpa dorsalis* (Staeger, 1840) som tidigare var rödlistad (då under namnet *Urytalpa ochracea* (Meigen, 1818), se Kjærandsen m.fl. (2009).

Urytalpa galdes Hedmark & Kjaerandsen i Kjærandsen *et al*. 2009, **Lu**, *Gällivare*, Ätnarova försökspark, Pelttovaara, 16-22 Augusti, 2005 (Leg. Swedish Malaise Trap Project), 1 ♂ [Coll. NHRS].

Biologi. Okänd

Kommentar. Tidigare endast känd med typmaterialet från Messaure i Lule lappmark (Kjærandsen m.fl. 2009), samt från finska Lappland (J. Jakovlev opubl.). Artens rödlistestatus har ännu ej bedömts.

Urytalpa trivittata (Lundström, 1914) VU**, Hr**, *Härjedalen*, Sånfjället, Nyvallens fäbod, 25 Juli-10 September 2003 (Leg. Swedish Malaise Trap Project), 1 ♂ [Coll. NHRS].

Biologi. Okänd.

Kommentar. Första fyndet för Härjedalen. Tidigare endast känd med ett fåtal exemplar från Lule lappmark och Abisko i Torne Lappmark (Kjærandsen m.fl. 2007, 2009). Ett fåtal fynd har även gjorts i Finland och Norge samt i de tyska och italienska alperna (Kjærandsen m.fl. 2007, 2009).

Diskussion

Inför den här artikeln har bara ca 10 % av SMTPs material av platthornsmyggor undersökts. Trots detta har flera spännande fynd gjorts. Fynden tyder på att många arters utbredning är bristfälligt känd och för att förbättra vår kunskap om utbredning och habitatval är storskaliga inventeringsprojekt likt SMTP nödvändiga. Om och när alla SMTP:s platthornsmyggor blir artbestämda, så kommer vi förhoppningsvis att ha en bättre uppfattning om många arters utbredning och flygtid och troligen kommer även ytterligare några arter att kunna läggas till listan över den svenska faunan.

Tack

Kajsa Glemhorn, SMTP, Station Linné tackas för möjligheten att få arbeta med projektets material. Jevgeni Jakovlev, METLA, Finland tackas för uppgifter om fyndet av *Urytalpa galdes* från Finland, Jostein Kjærandsen, Lunds Universitet tackas för möjligheten att ta del av uppgifter om fynden av *Rutylapa ruficornis* från Skåne före publicering. Kjell Hedmark, Vuollerim tackas för värdefulla synpunkter som har bidragit till att förbättra manuskriptet.

Referenser

Amorim, D. & Rindal, E. 2007. Phylogeny of the Mycetophiliformia, with proposal of the subfamilies Heterotrichinae, Ohakuneinae, and Chiletrichinae for the Rangomaramidae (Diptera, Bibionomorpha). – Zootaxa 1535: 1-92.

Bechev, D. 2010. Flower visitation of fungus gnats from the genera *Antlemon*, *Asindulum* and *Macrorrhyncha* (Diptera: Keroplatidae): published data and a new record. – ZooNotes 7: 1-3.

Evenhuis, N.L. 2006. Catalog of the Keroplatidae of the World (Insecta: Diptera). – Bishop Museum Bulletin in Entomology 13: 1-177.

Falk, S.J. & Chandler, P.J. 2005. A review of the scarce and threatened flies of Great Britain. Part 2: Nematocera and Aschiza not dealt with by Falk (1991). Species Status 2: 1-189. Joint Nature Conservation Committee, Peterborough.

Gammelmo, Ø. 2004. Classification of Mycetophilidae (Diptera, Sciaroidea). – Norwegian Journal of Entomology 51: 145-149.

Gärdenfors, U. (ed.) 2005. Rödlistade arter i Sverige 2005. – ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Gärdenfors, U. (ed.) 2010. Rödlistade arter i Sverige 2010. – ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Karlsson, D., Pape, T., Johansson, K.A., Liljeblad, J. & Ronquist, F. 2005. Svenska Malaisefälleprojektet, eller hur många arter steklar, flugor och myggor finns det i Sverige. – Ent. Tidskr. 126: 43-53.

Kjærandsen, J., Hedmark, K., Kurina, O., Polevoi, A. Økland, B. & Götmark, F. 2007. Annotated checklist of fungus gnats from Sweden (Diptera: Bolitophilidae, Diadocidiidae, Ditomyiidae, Keroplatidae and Mycetophilidae) – Insect Systematics and Evolution Supplements 65: 1-128.

Kjærandsen, J., Martinsson, S., Hedmark, K. & Evenhuis, N.L. 2009. On the genus *Urytalpa* Edwards (Diptera: Keroplatidae) in the Nordic and Nearctic Regions, with fixation of a new type species and a key to world males. – Zootaxa 2160: 29-50.

Magnusson, P., Forshage, M., Glemhorn, K. & Karlsson, K. 2008. Tre anmärkningsvärda nya brokparasitsteklar (Ichneumonidae) för Sverige från Svenska Malaisefälleprojktet – Ent. Tidskr. 129: 9-13.

Miller, G. 2005. Linnaeus's Legacy Carries On – Science 307: 1038-1039.

Svensson, B.W., Kjærandsen, J., Danielsson, R. & Bygebjerg, R. (Submitted). Limhamns kalkbrott – ett stort och djupt sår med en rikedom på sällsynta insekter. Med fokus på stövsländor, bladlöss, svampmyggor, fjärilsmyggor, vapenflugor, blomflugor och nattsländor. – Ent. Tidskr.